היין והבעלים מעלים הכל לירושלים: ז שכולו עולות. שמין בכל הכרס משכול שיש לו כתף וגטף: אם אין בציר. וכמה שיעור בציר שלשה משכולות °שעושים רביעית: אמר לו רבי עקיבא וכרמך לא תעולל אפילו כולו עולות. ורבי אליעזר אומר הואיל ואין לעניים בעולות קודש לבציר יזכה בהם בעל הבית לכך נאמר וכרמך לא תעולל:

אוֹמְרִים, כֻּלּוֹ לַגַּת[מה]: ז כֶּרֶם שֶׁכֻּלּוֹ עוֹלֵלוֹת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לְבַעַל הַבַּיִת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לָעֲנִיִּים. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (דברים כד) כִּי תִבְצֹר לֹא תְעוֹלֵל, אִם אֵין בָּצִיר, מִנַּיִן עוֹלֵלוֹת[מו]. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, (ויקרא יט) וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל, אֲפִלּוּ כֻּלּוֹ עוֹלֵלוֹת[מז]. אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר כִּי תִבְצֹר לֹא תְעוֹלֵל, אֵין לָעֲנִיִּים בָּעוֹלֵלוֹת קֹדֶם הַבָּצִיר:

ציונים

כולו לגת. סס הל"ד. טור ושו"ע יו"ד סימן רל"ד סעיף ו: **ז כרם שכולו עוללות.** תו"כ רפ"ג דפרשת קדושים. **לעניים.** מיי' פ"ד מהלכות מת"ע הכ"ג. **אין לעניים.** סס הכ"ג.

תום' רעק"א

ז [אות עד] בר"ב ד"ה **אם אין בציר. שעושים רביעית.** הוא מהירושלמי וה"נ לר"ע אין העניים זוכים ליטול עוללות עד שיבצור בעה"ב ג' אשכולות שעושים רביעית. וכמ"ש הרמב"ם בחבורו.

תוספות אנשי שם

כולו לגת. נראה שכלו בלשון זה לרבות שלא בלבד אלו הוא לפטור אלא גם המתנות ואף מן המעשרות (ש"ל).

תוי"ט סדה"ה **ובה"א כולו כו' מאין לו.** מזל"ן דנפקא ליה מהא דלעיל רפ"ד דדוקא בלילת ובדקל הוא דמייב להוריד לעניים משום שכנה משל"כ בשאר מילות. ומינה דמ"ם אין בעה"ב מייב לבצור לייבי כרגליות ולא בלילת דמ"ם פתה מעוללות (רמ"ז).

ז בר"ב ד"ה **א"ל כו' יזכה בהם בעה"ב כו'.** וא"ת מיך מיסק זה מדעתין דל"ל דבטל מצות עוללות וי"ל דמ"מ שיהי' לו כח בהם להקדים כל כרמו לפילו משמוצעו בו העוללות (רמ"ז). תוי"ט ד"ה **א"ל כו' ממילא שמעינן כו'.** פי' דוקא בעת הבציר יש עוללות וכ"ל דמ בעה"ב מייב ליתנם ושאין העני יכול ללקט קודם לכן (רמ"ז).

מה. דמנין גבוה הוא כמע"ש וכולו לבעלים: **מו.** ושיעור בציר ג' משכולות שעושין רביעית. וכ"ל לריך שיהיו שם ג' משכולות שאין עוללות: **מז.** ולר"ת קמ"ל הך קרא. דאפי' קודם הבציר לא יקטפס בעה"ב והיינו כדדרים רע"ק מכי מבצור שהעניים לא יקטו קודם הבציר:

פירוש המשניות להרמב"ם

ז מן העקרים שבידינו אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו לפיכך כשנראו העוללות לא יכול לעשותם הקדש מפני שהם ממון

מלאכת שלמה

טובה קמ"ל דאע"ג דיכול למכלו ענבים או למוקים אחר פדיון אם הוא תוך לירושלים או קודם פדיון בתוך ירושלים אם הוא קרוב לירושלים מ"מ יותר טוב לו לעשותו יין ולשמור בו הואיל וכמיב ביה הלויס לשון הלא ושירה. דו"ק: ז **ר' אליעזר** ביו"ד גרסי' שהוא רבו של ר"ע דפליג דהויה בכמה דוכתי. ובירושלמי בעי אליבא דר"מ ודכוותה ס"ל לר"מ נמי אם אין בציר להיינו שלשה משכולות אין פרט ומשני דמודה ר"מ בפרט שחייב אע"פ שאין בציר ומפ' טעמיה מקראי דדוקא בעוללת מפני שמתוך הכתוב בציירת עוללת העני לבציירתו של בעה"ב בפ' כי תבא כי תבצור כרמך לא תעולל פליג. אבל גבי פרט בפ' קדושים לא שמך בציירת העני לבציירתו של בעה"ב בפ' כי תבא כי תבצור כרמך לא תעולל ואפי' בעה"ב שאין כתוב שם אלא ופרט כרמך לא תלקט ופרט הפרט. וגם בכרם שכולו עוללות לא מלק ר"מ על ר"ע אלא כשהכרס מתמלא גדולו היה כולו עוללות אבל אם היו בכרם משכולות שיעור בציר ומלכלן מיה וכשבא בעה"ב מצא כולה עוללות לעניים שמזלו גרם ומלקו מלקה מיה הסדה: **בפי' ר"ע ז"ל.** שלשה משכולות שעושין רביעית. ואמר המלקט לשון הירושלמי רביע ובפי' הרמ"ם ז"ל רובע ע"כ ומשמע לי שר"ל רובע הקב ככל דוכתא דהיינו שלשה סיסים וכן מצאתי ג"כ בפי' המכס ה"ר אלעזר מוכרי ז"ל. ולשון הרמב"ם ז"ל אם שפ"ד שלשה משכולות שהן עושין רביע ע"כ.

י כ י ן — תפארת ישראל — י כ י ן

מה. דממון גבוה הוא כמע"ש וכולו לבעלים: **מו.** ושיעור בציר ג' משכולות שעושין רביעית. וכ"ל לריך שיהיו שם ג' משכולות שאין עוללות: **מז.** ולר"ת קמ"ל הך קרא. דאפי' קודם הבציר לא יקטפס בעה"ב והיינו כדדרים רע"ק מכי מבצור שהעניים לא יקטו קודם הבציר:

משנה ראשונה

דמקרי קדם היינו לענין שטעון תלוש לתוך דכמיב קדם הלויס ולשאר מילי הוא כחולין. **כולו לגת.** מ"ש תוי"ט שהולי מכאן יצא להרמב"ם שאין בעה"ב חייב לבצור העוללות. נעלם ממנו מהגי' לפעיל הפתה ניתנת במהופר כו' ולפו דוקא פתה דה"ה לעוללות ושכתה כדאמר בפ' הזרוע דף קל"ו כולהו עזיבה כתיב והו פי' רש"י שבעה"ב לריך להמיתה ולא למלקט. ומ"ש התוס' והר"ם בלב"ה מיטטריך הלויס דאי מג"ם ה"ג נילף מפציעת דלא מהני תלוש ע"כ ל"ע לע"ד דהא ע"ז ופציעת הוו שני כתובים הבאים כאחד כמ"ש הר"ב בפ"ב דקדושין. ואין לומר דללמוד בג"ם מלמדין אף מפני כתובים דג"ם הוי כמפורש ככל אינו כמפורש דהא אינא למילפי' ממעשר מיפכח. ז **ר"א אומר לבעה"ב.** מיכא למידק כיון דקראי לא מכרעי מר דרים להו כטעמיה ומר כטעמיה פ"ב מר מ"ט לא דרים כמר ומאי טעמייהו. וי"ל דפליגי בהא דאשכחן פלוגתא בעלמא אם דנין אפשר מאי אפשר או אין דנין ור"ל סבר דנין אפשר מ"מ ומ"ה אין לומר אזכו עניים הכל ובעה"ב אין לו כלום בלילה במה מלינו באשר כל מתנות עניים הלקט והשכחה ופאה ופרט לא זכו עניים אע"ג דאשכחן בהם בעה"ב ה"ה בעוללות. ואע"ג דהתם ל"ל שיזכו עניים ולא הבעה"ב שהרי מיוחס אין בא אלא משזכה בעה"ב. אע"פ שאל"ל מדה היא ולמדין ממנה כי היכי דבהני אין מיוחד אל ממנה עניים אל בלא זכות הבעה"ב ה"נ אין מיוחד עוללות כאן. ואיפכא ליכא למימר מה מלינו בהני שלעולם אין זכות לבעה"ב לבדו ולא עניים ה"ה הכא זה אינו דומה מלינו בשלא שכח אפילו עומר אחד ולא נאר אפילו אחד אין שם לקט ולא שכחה וה"נ דכוותיה דאמרי' שלא בא כאן מיוחד עוללות מעולם שם אין לבעה"ב ליטול ומשי לפדה שאין בו שכחה ולקט זוכה בעה"ב בכל. והלכך ס"ל לר"ש דקרא כי מבצור לא תעולל דוקא דומיא דאאר מתנות ולא לריך ליה לומר שאין לעניים בעוללות קודם הבציר להם נמי משאר מתנות יליף. וקרא דכרמך לא תעולל דריש ליה שלא יזכה בהן בעה"ב עד שלא בצר. ואע"ג דהא נמי מצי למילף מאאר מתנות דלא משכחן שמותר לבעה"ב ליטול של עניים ה"ה הכא. קרא מיצטריך ליה למלקות שאם אכל העוללות לוקה אבל מהתם אין עונשין מן הדין. ור"ע ס"ל אין דנין אפשר משל"ש והני קראי דעוללות לא ילעינן הי מיניהו דוקא וע"כ לריך לקיים שניהם כדדרים להו כי מבצור אתי שאין לעניים בעוללות קודם הבציר וכרמך לא תעולל אפילו כולו עוללות. והשתא הא דמ"ר אליעזר דסד"א הואיל ואין לעניים בעוללות קודם הבציר יזכה בהן בעה"ב וכו'. לאו מכי מבצור לא תעולל אמר שאין לעניים בעוללות כו' דהא איכא דריש לי' אם אין בציר כו'. אלא הא נמי מאאר מתנות יליף. ומיהו ל"ע לר"ע מנ"ל שלא יזכה בעה"ב בעוללות ויטלם לעלמו עד שלא בצר. ואפשר לאין ה"נ עד שלא בצר ס"ל לר"ע דרשאי ליטלם ואל תאמר דאשכחן לכוותה בשאר מתנות אם אכא אם עומר עד שלא התחיל לקצור אע"פ שאכלו מאבר ממנו אינו אכאה והכי הוא של בעה"ב כדאמר בירושלמי כי תקצור ואכאת והניחו הר"ם בפ"ו מ"ל. והרמב"ם כשהעתיק בחבורו דברי ר"ע שאין לעניים בעוללות קודם הבציר לא הזכיר דין זה שמ"מ אין רשאי בעה"ב לזכות בהן משמע נמי שאסור שזהו קברת ר"ג ור"ע לא ס"ל. ומיהו מהא דתנן בפאה המקדיש את כרמו משלושו בו העוללות לעניים משום שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. ואי ס"ד דרשאי בעה"ב לזכות בהן קודם הבציר הכי זכה בהן והקדישן ולמה יטלו עניים. ושמא י"ל דאילו הקדיש העוללות בפירוש אין ה"נ דהוו הקדש ולא זכו עניים אלא שהקדיש כל הכרם ואמרינן שלא היה בעתו על של עניים שאינו שלו ולא היה בעתו לזכות בהן כדי להקדישן ול"ע לדינא. ונראה לאין בעה"ב יכול ליטלן מדפליגי לעיל אי מדל בשל עניים כמו בשלו ואי ס"ד דיכול לזכות בהן בפשיטא שמדל ואמאי פליג ר"מ ודוחק לומר דפליגי נמי בפלוגתא דר"ע ור"י דהכא וכ"כ תוי"ט

ציונים
ח המקדיש. שם הכ"ג. **שכר גידוליו.** שם. **איזה היא שבחה.** שם פ"ה הכ"ו.

שינויי נוסחאות
ח המקדיש כד"ג הכל מצנה ג' עם הקודמת ואין בפרק זה רק ז' מצניות. **שלא נודעו בו** כד"ס ל"ג מלת בו וכן בממוך וכ"ה בר"ב. גידוליו כד"ס גידולין.

תוספות אנשי שם
ח תוי"ט ד"ה **העוללות לעניים כו'** מ"מ ס"ל **נמי כו'**. ועי"ג דר"ל בעי קרא ע"ז ללא ניתא כיון שהן לעניים בהם יזכה בהם בעה"ב וכ"ע ל"ל קרא ע"ז ל"ל דר"ע ס"ל דבלא קרא לא הייתי טועה בזה (רמ"ז). ד"ה **משיעבור הימנה כו' אלא אף באומן עצמו כו'**. במ"מ יגיד עליו רעו העירים שאף שעבר עליו חיו שכחה אם יכול לפשוט ידו וליטלה וה"ה בכל שכחה [שחיטה חלה] כשעבר עליה כ"כ שיעטרך לשוב בהליכה לקחתה. אבל אם בהפעתו לאחריו יכול ליטלה פשיטא שחיטה שכחה. ועוד רמיה מצלחא שכחתה מגיע לקחה והכא ברגליות אף שיכול לקחתה בפשיטות יד ס"ז שכחה משום לאומן אמר הוא (רמ"ז). ובירושלמי פליגי בזה ר"י ור' הושעיה שדעת ר' הושעיה כמ"ש הר"ב ור"י ס"ל אף בלאומן מ' הוי שכחה משעבר היומנו. ובעריס ללא הוי שכחה עד שלא יוכל לקחתה בפשיטות ידו ה"ט דמדומחים עליו גפנים רגיס מעודנין דרך המלקט לאחר שגמר לקיטתו לבמון ולחפש אח"כ שמא מוצא עוד משכול נשאר אחת העליס ולפיכך לא הוי שכחה כ"ז שעדיין יכול לפשוט ידו לשם (פה"ש). **ואשור לשוב באומן כו'**. לא ידעתי מה מיקו בזה כי למה מזכר לשון לאומן כל עיקר (רמ"ז).

ח **המקדיש כרמו**. בפי' ה"ר שמשון ז"ל משנה זו קודמת למשנת כרם שכולו עוללות. **עד שלא נודעו בו העוללות.** אית לי"ג מלת בו. **יתנו שכר גדוליו להקדש.** ומ"ק ס"ל שמ"ל ליתן לפי שכבר נתחייב הכרם בעוללות הר"ש והרע"ב ז"ל. פי' ואין לחם מקדיש דבר שאינו שלו ולאו משום דס"ל לת"ק כר"י דס"ל בפ"ג דמעילה בחתני דהתם לחין מעילה בגדולין לחפי' כר' יוסי דס"ל התם הים מעילה בגדולין מני שבר דשתי הכא שקודם נתחייב הכרם בעוללות: **איזו היא שבחה בערים.** פי' שכחה דגפנים וכבר פי' תנא דמתני' לעיל מיזהו פרט ואיזהו עוללות. וכ' הר"ש שילי"ו ז"ל דמפרש בתוספתא דבעריס גדול מיירי דהיינו הים בו חמש גפנים כדאיתא בפ' עריס. והיינו טעמא דתנא ליה הכא דבדין הוא דבהדי מתני' דשכחה הו"ל למתניי מלא דתני מידי לגלו מורמיס דהדי הדדי כולו עוללות ומקדיש כרמו לגו מורמיס ושכחה בהדיא גפנים בצח חמש לגו מורמיס ותניא בתוספתא בד"ג בזמן שהתחיל בו מבל לא התחיל בו מיפוק ליה משום שורה ולא הוי שכחה עד שיגזור כל שביביו בעיון שלא ישאלו ג' גפנים מלבוד לחין כאן שורה והרמב"ם ז"ל מדמנה לו נוסחא משובשת [הגה"ה: כבר כ' מהרי"ק ז"ל שם פפ"ה שגם בספר רביעו ז"ל נמלא מוגה ג"כ כך]. כל שחיטו יכול לפשוט את ידו וליטלה. אבל יכול לפשוט את ידו וליטלה לא הוי שכחה אפי' שעבר ממנה: וברגליות משעבור הימנה. ומשיעבור הימנה הוא שכחה ואפי' יכול לפשוט את ידו וליטלה: וגפן המולנית על גבי גדר אין לו אלא דין גדר קרויה לגיה ע"ש לגו עיני. וקמני בתוספתא בגדית ובדקל משידד מסס עכ"ל ז"ל.

ח **משנודעו העוללות.** שמיכר מה הוא עוללת ומה הוא מתכול: **העוללות לעניים.** שאין לחם מקדיש דבר שאינו שלו: **יתנו שכר גדוליו להקדש.** מה שמשביחין כל שעה בתוך קרקע של הקדש. והלכה כרבי יוסי: **בערים.** כרם שהגפנים שלה מולנות על גבי כלונסות ועניס לשון לף ערמנו רעננה (שיר השירים ז'): **כל שאינו יכול לפשוט.** כלומר לאחר שעבר מעליה אם במקום שמוכר אינו יכול לפשוט ידו וליטול קריעת בית לא תשוב לקחתו (דניאל כ"ד): **אבל רוגליות.** הגפנים העומדים על גבי קרקע שדורכים עליהם ברגל: **משיעבור הימנה.** הוי שכחה לכל גפן וגפן מן הרוגליות משעבר עליה חומן לחומן ומקור לשוב מחומן לחומן:

חַ הַמַּקְדִּישׁ כַּרְמוֹ עַד שֶׁלֹּא נוֹדְעוּ בוֹ הָעוֹלְלוֹת[מח], אֵין הָעוֹלְלוֹת לָעֲנִיִּים. מִשֶּׁנּוֹדְעוּ בוֹ הָעוֹלְלוֹת, הָעוֹלְלוֹת לָעֲנִיִּים[מט]. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יִתְּנוּ שְׂכַר גִּדּוּלָיו לַהֶקְדֵּשׁ. אֵיזֶהוּ הִיא שִׁכְחָה בָּעֲרִיסִ[נא], כָּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְפָשׁוֹט אֶת יָדוֹ[נב] וְלִטְלָהּ, וּבְרֻגְלִיּוֹת[נג], מִשֶּׁיַּעֲבֹר הַיְמָנָה[נד]:

חמשיה כאומן בפני עצמו ואסור לשוב מאומן לאומן: מהרוגליות משיצא אומן. ואסור לשוב מאומן לאומן. ופירוש אומן שורה כדלעיל פרק ד' משנה ה'. ותמיהני להא קיי"ל בשנה ג' פרק ו' דכשדולג ועובר הוה בכל תשוב. ולא משמע מאומן לאומן אלא אף באומן עצמה. וכן נראין דברי הרמב"ם שכתבו בהלכות מתנות עניים פרק ה' פיסקא י' י"א וכ"ו. אבל לשון הירושלמי שכל רוגלית ורוגלית אומן בפני עצמו. והר"ש מסייס בו ואסור לשוב מאומן לאומן. ואי לא משמעינא אסיים בו בלשון אחר. ואסור לשוב באומן כשעבר הימנו:

פירוש המשניות להרמב"ם

עניים. וענין **שכר גידולים.** שכר מה שהוציא האילן מן הפרי משעת הקדש עד אשר חנטו פניו ונתבשלו. **וערים.** הוא גפן אדרת אשר נטשו קצירייה בענפי האילנות וגבה קומתה ונקרא בלשון ערב עריש. **וברגליות.** הם הגפנים השטוחות על הארץ שהרגל נוגעת בהם כמו הכרמים כולם והוא גזור ממלת רגל והלכה כרבי יוסי.

מלאכת שלמה

ח **המקדיש כרמו**. בפי' ה"ר שמשון ז"ל משנה זו קודמת למשנת כרם שכולו עוללות. **עד שלא נודעו בו העוללות.** אית לי"ג מלת בו. **יתנו שכר גדוליו להקדש.** ומ"ק ס"ל שמ"ל ליתן לפי שכבר נתחייב הכרם בעוללות הר"ש והרע"ב ז"ל. פי' ואין לחם מקדיש דבר שאינו שלו ולאו משום דס"ל לת"ק כר"י דס"ל בפ"ג דמעילה בחתני דהתם לחין מעילה בגדולין לחפי' כר' יוסי דס"ל התם הים מעילה בגדולין מני שבר דשתי הכא שקודם נתחייב הכרם בעוללות: **איזו היא שבחה בערים.** פי' שכחה דגפנים וכבר פי' תנא דמתני' לעיל מיזהו פרט ואיזהו עוללות. וכ' הר"ש שילי"ו ז"ל דמפרש בתוספתא דבעריס גדול מיירי דהיינו הים בו חמש גפנים כדאיתא בפ' עריס. והיינו טעמא דתנא ליה הכא דבדין הוא דבהדי מתני' דשכחה הו"ל למתניי מלא דתני מידי לגלו מורמיס דהדי הדדי כולו עוללות ומקדיש כרמו לגו מורמיס ושכחה בהדיא גפנים בצח חמש לגו מורמיס ותניא בתוספתא בד"ג בזמן שהתחיל בו מבל לא התחיל בו מיפוק ליה משום שורה ולא הוי שכחה עד שיגזור כל שביביו בעיון שלא ישאלו ג' גפנים מלבוד לחין כאן שורה והרמב"ם ז"ל מדמנה לו נוסחא משובשת [הגה"ה: כבר כ' מהרי"ק ז"ל שם פפ"ה שגם בספר רביעו ז"ל נמלא מוגה ג"כ כך]. כל שחיטו יכול לפשוט את ידו וליטלה. אבל יכול לפשוט את ידו וליטלה לא הוי שכחה אפי' שעבר ממנה: וברגליות משיצבור הימנה. ומשיעבור הימנה הוא שכחה ואפי' יכול לפשוט את ידו וליטלה: וגפן המולנית על גבי גדר אין לו אלא דין גדר קרויה לגיה ע"ש לגו עיני. וקמני בתוספתא בגדית ובדקל משידד מסס עכ"ל ז"ל.

מח. שהעניים קנוים עליון: מט. לחין מקדיש דבר שאינו שלו. ואף לר"ע לעיל. אל עניים הן. רק אלא יקנוס קודם הגיהר: **נ.** מדמשביחין בקרקע הקדש (א). ולת"ק פטיהי מדכבר נתחייבה הקרקע להעוללות. ואילה"ק לר' יוסי אמאי קאי בשאינו שכר גידולין להקדש. הרי מה שגדל אח"כ מהקדש כולו אסור (כפפחים נו ב). וי"ל התם לחין אם תעורבות היתר. אבל"כ הכא הרי מה שגדל מקודם שהקדיש כולו היתר [ועי' תרומות פ"ט מ"ד. ובר"ק]: **נא.** בגפנים שמולנות ע"ג עניס כעל ערש רעננה: **נב.** במקום שאוכר אף שעדיין עומד לגלו: **נג.** גפנים שטוחים ע"ג חרס: **נד.** לכל גפן משוב אז לאומן ואסור לשוב לאומן לאומן כשעבר ממנו אף שיכול לפשוט ידו לראשון. וי"ל דה"ט דבשלמא בעריס הוא מלרפן שיהיה כולן כאילן ג'. ואע"ג דגם באילן ג' משעבר ממנו הו"ל שכחה. וכאן עומר באומן אחד ג' [פ"ו מ"ד]. הכא אמאי. דבעריס מחמת המונחים עליו גפנים רבים מעורבים. דרך המלקט לאחר שגמר לקיטתו לבמון ולחפש אח"כ שמא מוצא עוד משכול נשאר אחת העליס וכירושלמי הכא. לפיכך כל שעדיין יכול לפשוט ידו לשם. לא הו"ל שכחה. ואע"ג דלא קיי"ל כר"מ [פ"ו מ"ד] לאחר דסמך על חיפוש המחבת. י"ל דזה דוקא כשהמחבת אינו המלקט בעצמו. דכשבא המחבת

פ"ז (א) כתב רבינו הגאון אמ"ו זצוק"ל. ואע"ג דקדושת דמים אינו מפקיע משעבוד. זהו בשועבד הממשות. משא"כ הכא לחין הקרקע משועבד להעוללות רק ליוקר. מ"מ לחילו קדושת דמים מפקיע משעבוד (ועיין מ"מ שפקי"ז) וכ"כ שאכתן פ"ה דמעשרות מ"ב בקנה שדה בסורית מעובד כוכבים. דלכדי צריך לעשר מה שנתוסף ביד ישראל. וא"ע קמע קמע דמטי בטל בלא נפסק הקלות. וכתוס' ב"ק (ד"ק ע"ב) עכלה"ט. **ולפע"ד** נרא ותלמידו. ל"מ היה נראה לדוקא בלא בלא אמרי' קמע קמע דמטי בטל. מדמתעבד מיד בכולו. דבלא יש בילה. משא"כ בלא ניכר. מיהו י"ל מדיש שם גם שרף לא שבשפרי הו"ל שפיר כתעורבות לא בלא:

כגר עבר משם המלקט. אבל כשהמלקט בעצמו דרכו לחפש אחר גמר לקיטתו. לפ גרע משכחת בעה"ג ולפ פועל. דאם הפועה"ג עומד שם זכותה לו שדהו [כפ"ה ג]. וכ"ש הכא שהמלקט עצמו עומד אצל הערים. אבל בריבוית כל גפן מונח לבדו. ואין דרכו לחפש על כל נעלם אחר שעבר ממנו. והו"ל ככל עומר שעכחו. דאפילו בחומן מ' משעבר ממנו הו"ל שכחה:

משנה ראשונה

בפאיטות בתמני' לקמן ואין בעה"ג יכול לזכות בהן ומהאם אינו מוכרח כדפי'. וגם ג"ע מ"ל הא לר"ע. ח **העוללות לעניים**. מ"ש תוי"ט אע"ג דאין לעניים בעולות קודם הבציר מ"מ גם בעה"ג אינו יכול להקדישן ע"כ. אינו מוכרח דאפילו בעה"ג יכול להקדישן הכא אמרי' שלא היה דעתו אלא על מה שהוא שלו ולא להפסיד לעניים כדפי' לעיל. **ר' יוסי אומר יתנו שכר גידוליו להקדש**. ומ"ק ס"ל דס"ל ליתן שכבר נתמיד הכרס בעולות. הר"ש. ואיכא למידק דשפיר אמר מ"ק שכבר זכו עניים בקרקע כדי שיקח העולות ואין אדם מקדיש את שאינו שלו. ונראה כיון דגוף הקרקע אינה של עניים אלא דמשעבדא להו ליקיה וקי"ל הקדש מפקיע מידי שעבוד והלכך מ"ר יוסי יתנו שכר. ות"ק ס"ל להקדש דמיה אינו מפקיע השעבוד ודוקא קדושת הגוף מפקיע מידי שעבוד והוא מתלוקח בין הקדמונים. רוב המפרשים סוברים קדושת דמים אינו מפקיע והרמב"ם סובר קדושת דמים נמי מפקיע כמ"ש פ"ז מהל' ערכין דין י"ד ופי"ח מהל' מלוה דין ז'. ולפ"ז היה נראה דים כאן סיוע לסברת הרמב"ם דהכא פסקינן הלכה כר"י ומשום דבירושלמי אמר שעשו מעשה כר"י אלמא קדושת דמים מפקיע. ויתיש דשמא דתני אתי דיוק במקדיש כרמו ולפ תני דה"ה במפקיע דהא מסתברא דתרוייהו חד דינא אית להו. אלא משום פלוגתא דר"י דבמפקיע מודה ר"י דאין עניים נותנין שכר גידולין להוכה מן ההפקר לאין מדם מפקיע מה שאינו שלו. ולכאורה עוד ראיה לסברת הרמב"ם ממשנה ז' פ"ג דמעילה שכשי אינן הדיוט באין שכל הקדש לא נהנין כמוך ט"ז אמה ואי הקדש דמים אינו מפקיע אמאי לא נהנין. ואמאי משום מראית העין כמו מעין שיוצא כו' בפיפא דהמס. **בערים כל שאינו יכול לפשוט את ידו וליטלו**. הטעם משום שהכלוסקות מחבריס את כל הגפנים ומשיכי כחד גפן וכאילו לא עבר ממנו אע"פ אינו יכול ליטלו מיקרי עבר הימנו. וכן בערים רפ"ו דלגאים דבחד שורה הוי כרם משום דלא משכחת ביה שמי שורות דכולהו כחד מתשיבי.

הלכתא גבירתא כללא דפרק ז'

משנה א אפילו אילן זית שחשוב. אפ"ה בשכח מלקט פירות א' מאילנותיו ואפי' יש בו כמה סאין. הו"ל שכחה. ורק במפורסם האילן ההוא בין בשמו שיש בפירותיו שום ענין מיוחד ובין שמפורסם במעשיו שעושה פירות הרבה יותר מהראוי. או שמפורסם מחמת מקומו שעומד במקום מסומן אז אפילו כל מין אילן אינו שכחה. ואפילו אין בו ב' סאין. ואל"כ רק ג' אינן שכחה ולא ב':

משנה ב ג' שורות אילנות. שבכל שורה ג' אילנות. וכל א' רחוק מחבירו לכל צד ו' טפחים. ושכח האמצעי אינו שכחה [ודברי הרמב"ם (פ"ח הכ"ה ממתנות עניים) שכתב ג' שורות מג' רוחות. ואף שיש בכל שורה רק ב'. אין שכחה להאמצעי. וכן פירש הר"ש ג' שורות מג' רוחות. וק' בשלמא ג' רוחות סגי. מדהו"ל ע"ז מסוים. דזה הטעם כ' הירושלמי. אבל מנ"ל לרמב"ם דסגי בב' בכל שורה. והרי בש"ס (ב"מ כ"ה א'. וב"ב פ"ג ב') משמע דכל שורה היינו ג'. וצ"ע]. [**אב"י** ול"מ נ"ל דשאני הכא בפאה דמדרשא דלעני ולגר תעזוב אותם ילפינן דאשנים קפיד קרא כלעיל פ"ו מ"ה. ועוד דע"כ צ"ל דלפי' זה דרמב"ם בהחיבור שלו (עי' בפירושו כאן) מה שהזכיר אע"פ שאין בכל שורה מהן אלא ב' זיתים. הוא פירושו של מלות שני מלבנים הנזכרים במשנה. דאל"כ הרי חסר בהרמב"ם התנאי דהמשנה שצריך שתהיה רחוקה מחברתה כשיעור ב' לבינים או ערוגות. אע"כ דשיעור ב' לבינים לא באויר שבין השורות איירי. וכמ"ש הרמב"ם בפירוש המשנה. רק הזית עצמו קרא מלבן. ואולי מטעם שהיו עושין העפר סביב שרשו כעין מלבן. ועי' ר"ש שפירש ג"כ דמלבן לא באויר השורות מיירי]. **הא** דאמרינן לעיל דאפילו ביש באילן כמה סאין שייך ביה שכחה. היינו בשכח האילן. כגון שהיה לו ה' אילנות. ושכח. והיה סבור שאין לו אלא ד'. אבל בשכח שיש לו פירות על אילן א'. אז ביש באילן ההוא ב' סאין אין לו שכחה. (ועי' רמב"ם הנ"ל הכ"ב והכ"ד ורכ"מ שם הכ"ב וכ"ד)]. והא דאמרינן דאילן מפורסם אין בו שכחה. זהו רק בלא התחיל בו. אבל בהתחיל בו וחזר ושכחו. הו"ל שכחה. אילן ששכחו ומונחים תחתיו קצת מפירותיו שלא שכחן אינו שכחה (ויש לרמב"ם ולראב"ד לכל א' פירוש אחר בזה):

משנה ג פרט שייך לעניים. היינו גרגרים שנשרו מידי הבוצר מעצמו ולא בנשרו מחמת שאירע לו איזה דבר. **אסור** לבעה"ב להעמיד סל תחת אילן כדי שישיר לתוכו מדגוזל עי"ז לעניים.

משנה ד עוללות שייך לעניים. היינו שגרגרי האשכול אינן עומדים צפופים שאין כל גרגר שוכב על כתף חבירו. וגם עי"ז אין האשכול מחודד בראשו כאילו גרגרים שבראש השרביט. מנטפים משם. ואם יש חדא לטיבותא. שייך לבעה"ב. ובמסופק אם ישנם בו תרתי. ה"ה לעניים. עוללות שבענף שתלויין בו האשכולות. אם נחתכים עם האשכול ה"ה לבעה"ב. ואם לאו לעניים. כל גרגר שגדל יחידי הו"ל עוללות:

משנה ה גפנים העומדים תכופים מאד. ומדמעכב גדולן. להכי צריך לנתק גפנים שדוחקין חבריהן. אז אם יש ביניהן עוללות. מנתק בגפני עוללות כמו שמנתק בשלו [ונ"ל דעכ"פ לא ינתק של עניים כדי להשביח גפנים שלו (כפ"ה מ"ג)] [**אב"י** כונת ע"ר זצוק"ל הכ"מ בשאין הפסד הבעה"ב הוא יותר מהפסד העוללות דאל"כ מנתק וישום הפסד העניים ונותן להם כחכמים שם. ועי' הלכתא גבירתא שם. ורמב"ם המ"ע פ"ד ה"ה. והתימה שלא הזכיר הרמב"ם דין דמדל בחבורו. ואולי שסמך על מ"ש בפ"ד ה"ח. והוי יודע דהשמת הפסד לעניים הזכירה רק ע"ר זצוק"ל כפי דמשמע מירושלמי. משא"כ ברמב"ם שם לא הוזכר ממנו כלל]:

משנה ו אילני רבעי אפילו שיש בו עוללות כולו לבעלים וצריך (בו) להוסיף בו חומש כשפודהו וצריך לבערו כולו בערב פסח של שנת ד' וז' בשמיטה כמעשרות:

משנה ז כרם שכולו עוללות כולו לעניים:

משנה ח המקדיש כרמו עד שלא נודע בו עוללות שבו כולו קדוש. ואם משנודעו. ה"ה לעניים ויתנו שכר גדולן להקדש. **שכחה** בעריס. היינו בשנזכר שכחתו רק במקום שא"א לו לפשוט ידיו ולטלו. ובשטוחים הגפנים בארץ. מיד שעבר ממנו ה"ז שכחה:

המשך הלכתא גבירתא של פרק ח

לו. והשאר יחלק לעניים שעומדין לפניו. ואם אין מספיק לכ"א כשיעור הנ"ל. נותן להם ומחלקין ביניהן.

משנה ז עני שבא לעיר. נותנין לו לחם כגודל ו' ביצים. דהיינו כב' סעודות. ואם לן נותנין לו מטה כר וכסת. ואם שבת כאן נותנין לו ג' סעודות הנ"ל. עני שבעיר אם יש לו ב' סעודות ליום לא יתנו לו מהקערה שהגבאים מחזירין בכל יום אצל הבעה"ב שיתנו הבע"ב לתוכה מתבשילן לחלק לעניי עיר. ואם יש להעני מזון י"ד סעודות לשבוע. לא יתנו לו הגבאים מהקופה שמחלקין בכל ע"ש לעניים מכובדין בכדי פרנסת השבוע. והקופה נגבית מהבעה"ב בב' ומתחלקת בג':

משנה ח מי שיש לו ר' זוז או שויין. לא יטול לקשו"פ. וכ"ש צדקה. ואם חסר לו זוז א' מהנ"ל. אפילו אלף נותנין לו כאחת רשאי ליטול: היו לו מטלטלין או קרקעות בשווי ר'. וממושכנים לבע"ח או אפילו לכתובת אשתו. דאפשר שלא יבא לידי גוביינא. אפ"ה רשאי ליטול. וביש לו כלים יפים והן לתשמישו. ולא מעות בעין. מותר בלקט שכחה ופאה. אבל לא צדקה:

משנה ט ביש לו במו"מ נ' זוז. הו"ל כיש לו ר' זוז בעין בלי מו"מ. ולא יטול. מי שאין צריך ליטול ונוטל עושו הוא שיצטרך ליטול. ומי שצריך ליטול ואינו נוטל. זה שכרו שיתעשר ויפרנס אחרים. והיינו מדבטח בה'. וכן דיין שבוטח בה' ואינו חושש לשנאת הנתחייב בדינו. כך שכרו: המראה א"ע בבעל מום כדי שירחמו עליו ליתן לו צדקה זה עושו שיתהווה בעל מום. מדמיקל בכבוד ה'. וכ"כ דיין שעושה א"ע כאינו רואה אמיתית הדין. עושו שיאבד אור עיניו:

סליק מסכת פאה

ציונים

פ"ח א **מאימתי**. תענית ו: ב"מ כח: מיי' פ"ל מהל' מע"ת הלכה יג.

שינויי נוסחאות

פ"ח א **בלקט** בתענית סס ג' **בלשו"פ. ועולות** נד"ג **ובעוללות**.

תום' רעק"א

פ"ח א [אות עו] בתוי"ט ד"ה **בלקט. ועוד מצינו בלשון הר"ב והר"ש.** להד"א מצינו בל' המשנה במסכתין לעיל פ"ד מ"ט מי שליקט את הפאה. [אות עה] שם בהרע"ב ד"ה **מאימתי. אית דמפרשי.** היינו פלוגתייהו דר' יוחנן ור"ל בפרק קמא דתענית. דר"י אמר סבי דאזלי אתגרי. ור"ל אמר לקוטי בתר לקוטי. והרמב"ם בחבורו העתיק לדר"ל. וכתב הכ"מ בשם הרשב"א דס"ל להרמב"ם דר"י ור"ל לאו בדיני פליגי אלא בפירוש תיבת נמושות והראיה ע"ז דאטו באתר דליכא סבי יהיה כל אדם אסור לעולם ליטול. אע"כ דלא פליגי ונקט הרמב"ם לישנא דר"ל שהוא שכיח בכל אתר עיי"ש. ועיין בהרמב"ם בפי' המשניות ותמצא דגם לר"י עיקר מילתא דהזקנים הם הם המלקטים שניים והוי לקוטי בתר לקוטי. ור"י ור"ל חדא מילתא קאמרי עיי"ש. אבל רש"י מפרש דטעמא דר"י שהזקנים הולכים בנחת ועיניהם למטה ומעיינו טפי. משום הכי נתייאשו העניים ממנה עיין שם. [אות עז] בא"ד **כבר נתייאשו העניים.** אף על גב דאיכא עניים בדוכתי אחריתא דלא ידעי מזה ולא הוי יאוש לגבייהו. מ"מ כיון דאיכא עניים הכא הנך מעיקרא יאושי מייאשי דאמרי עניים דהתם מלקטי ליה גמ' רפ"ב דב"מ. וקשה לי הא מ"מ גם לעניים קטנים יש חלק בזה. ולגבייהו הוי יאוש של"מ וכדאי' בסוגיא דשם גבי תמרי דזיקי עיין בתוס' ב"ב דף קמ"ג ע"ב ד"ה ואם שכתבו הכא כיון דאין מפסידים ולא בא הריוח לידם שפיר מחלי ועדיין צ"ע. [אות עח] בא"ד **וכל הנמצא בה אח"כ הוא הפקר.** קשה לי הא הלקט שנופל בעת הקצירה שהוא על שדה דבעל הבית כשנתייאשו העניים ונעשה הפקר מיד יזכה בעל השדה מדין קנין חצירו דקונה שלא מדעתו. ואי דהבעלים אינם עומדים שם והוי חצר שאינו משתמר. מ"מ תקשה מפ"ק דב"מ דף י"א דאוטביה ר' אבא לעולא ממעשה דר"ג וזקנים ומוכיח מזה דחצר שאינו משתמר ג"כ קונה. ולדידיה יקשה מתני' דהכא אמאי אינו זוכה בעל השדה מדין חצר. וצע"ג. [אות עט] [ד"ה זה שיריך לענין הבא] [שם] במשנה **ובזיתים.** וכתב הרמב"ם בחבורו אבל צבורי זיתים ששכחן תחת האילן הרי זה מותר בהם משיפסקו העניים מלחזור אחריהם וע"י מ"ש לעיל בפרק הקודם משנה ב'. [אות פ] בתוי"ט ד"ה **הנמושות. כמו לא ימושו.** והרא"ש כתב דאזלי אתיגרא מתוך שהולכים כפופים ועיניהם מסתכלות למטה רואים כל מה שמוטל לפניהם בקרקע ואינם משאירים כלום עכ"ל. וא"כ גם להך מ"ד נמושות מלשון לא ימיש.

פ"ח **א מאימתי. הנמושות.** °מית דמפרשי זקנים ההולכים על מקנתם. ומית דמפרשי לקוטי בתר לקוטי שמחמר שילכו בשדה לוקטים אחר לוקטים או הזקנים הללו שמאחרים ללכת ללקט אחר הכל °כגון שהיעשו העניים מחמתה שדה °וכל הנמצא בה

פרק ח א מֵאֵימָתַי כָּל אָדָם אחר כך הוא הפקר לכל דין **מְהָרִין בְּלֶקֶט**א, **מְשֶׁיֵּלְכוּ הַנָּמוּשׁוֹת**ב. **בְּפֵרָט וְעוֹלֵלוֹת,** ולעופות מלא לעניים והרי אין עניים. מאימתי כל אדם מותרין בלקט וכו' ע"כ. עיין בס"ם סוף פרק הזרוע (קלד:) ולשון רמ"י בפ"ק דתענית דף ו' לפי שיודעין אם נשאר לקט שכחה ופאה נמושות נטלוהו ע"כ. והתם נקט לקט שהוא העומר אחת אחת ואינן נלקטין בולן °ועוד מצינו בלשון הר"ב והר"ש משנה ה' פרק ד' שכחתו ללקוט פאה ומהאי טעמא נכולהו שייך לומר דנלקטין ולחזי אם כן להשמיל לכולם שם לקט: **הנמושות.** לשון הר"ב אית דמפרשי זקנים ההולכים וכו'. ופירש רמ"י ולשון נמושות כמו לא ימושו (ישעיה נט) [גי' רמ"ל לא ימישון (מהלים קטו)] שממשמשין והולכים. לקוטי וכו' ולשון נמושות °כמו לא ימיש (שמות יג) שנוטלין ומשין הכל מלפניהם. בב"מ פ"ב

פירוש המשניות להרמב"ם

פ"ח **א** אומר הכתוב בזה החלק הנעזב לעניים לעני ולגר תעזוב אותם (ויקרא יט) וכשיפסקו העניים מלבקש אותם הם מותרים לכל בני אדם כי לא צוה הקב"ה שיעזבוה לאיבוד או לעופות. **ונמושות.** הם הזקנים הבאים בימים ועיקר לשונם הוא

מלאכת שלמה

פ"ח **א הנמושות.** ירושלמי מצא שאול היה קורא לותן נמושות וכן נמי אית תנויי תנו משושות מלן דתני נמושות שהן נאין בסוף ולשון נמושות כמו לא ימיש שנוטלין ומשין הכל מלפניהם שנאין לאחר מחברייהם ומ"ד משושות שהן ממשמשין ונאין על משענתם ופי' הרמ"ם ז"ל ומתוך שהולכים כפופים ועיניהם מסתכלין למטה רואין כל מה שמוטל לפניהם בקרקע ואינם משאירין כלום וכשיודעין שאר עניים שהלכו אלו מתייאשין הם ובפ' אלו מציאות מייתי לה ליאוש שלא מדעת עכ"ל ז"ל. ואיתא

יכין — תפארת ישראל — בועז

פ"ח **א.** ה"ס שכחה ופאה. רק נקט הרשלון. לכשמתחיל לקלוט נתחייב בלקט ואחר שהתחיל מיד בשכחה. ופאה נותן בסוף השדה: **ב.** ר"ל אחר שהלכו הנמושות. והן הזקנים שהולכים לאט ושמוט. ומלקטין כל שבולת יחידי. ונקראין נמושות שממשמשין במקלות והולכין. ויו"ל לקוטי בתר לקוטי. ונקראין נמושות. שמשו והסירו הכל. לתמ"כ כגר מחילה העניים(א). ומתחבר כפי' קמץ דמי דתייף נכסי'. וק' מ"ש מתמרי דשדי זיקא לתשון מה"ט (כב"מ דכ"ג). וכ"כ בהכל לחגלי גפא ולפרשא ולטרזינא תפי' מיתמי. וכ"כ כופין למפטרופי לנדקה (כב"ג ד"ה ח') וכ"כ בתפטרופי לבניס ומכסי מיתמי (בגיטין דנ"ג ע"ב). דבכולה לא חמרי' יתמי לאו בני מחילה. ומ"ל דמ"ה מקלינן בכולהו. מדאית להו הנאה ליתמי. ליתא דעכ"פ לריכי למחול בשביל הך הנאה. והרי יתמי לאו בני מחילה. ומ"כ אדרבה. ק"ו הוא. מה בעשות יתמי. שהקרן כבר הוא שלהם. אפ"ה לא תקרינן הריוח מטעם דלאו בני מחילה. מכ"ש בפאה ולקט דגם הקרן לא זכו בהם יתמי עדיין מכ"ש שאין לתקרו מה"ט. אע"כ דוקא היכא דבעינן לתפקועי מרשותייהו דיתמי. לריך שיהיה קנת הנאה ליתמי. אבל היכא דליכא פקוע מרשותייהו. ואדרבה אילא נמי מדת קדוש. לכופין עליה (כב"מ קע"ד) ובי הכא בפאה שלא ירוויחו הס ע"י הפקר של תתרים. בכה"ג אפי' לא ירוויחו כלל ע"י זכוי של תתרים. אפ"ה ל"ל יתמי לאו בני מחילה. דל"ל מחילתם כלל תס היו גדולים. מיהו בירושלמי הכא משמע. דלא משום יאוש נגעו בה. דאל"כ למה לריך קרא לעני וגו' תעזוב. ולא לעורבים ועטלפים:

יאושי מייאשי דאמרי עניים דהתם מלקטי ליה גמ' רפ"ב דב"מ. וקשה לי הא מ"מ גם לעניים קטנים יש חלק בזה. ולגבייהו הוי יאוש של"מ וכדאי' בסוגיא דשם גבי תמרי דזיקי עיין בתוס' ב"ב דף קמ"ג ע"ב ד"ה ואם שכתבו הכא כיון דאין מפסידים ולא בא הריוח לידם שפיר מחלי ועדיין צ"ע. [אות עח] בא"ד **וכל הנמצא בה אח"כ הוא הפקר.** קשה לי הא הלקט שנופל בעת הקצירה שהוא על שדה דבעל הבית כשנתייאשו העניים ונעשה הפקר מיד יזכה בעל השדה מדין קנין חצירו דקונה שלא מדעתו. ואי דהבעלים אינם עומדים שם והוי חצר שאינו משתמר. מ"מ תקשה מפ"ק דב"מ דף י"א דאוטביה ר' אבא לעולא ממעשה דר"ג וזקנים ומוכיח מזה דחצר שאינו משתמר ג"כ קונה. ולדידיה יקשה מתני' דהכא אמאי אינו זוכה בעל השדה מדין חצר. וצע"ג. [אות עט] [ד"ה זה שיריך לענין הבא] [שם] במשנה **ובזיתים.** וכתב הרמב"ם בחבורו אבל צבורי זיתים ששכחן תחת האילן הרי זה מותר בהם משיפסקו העניים מלחזור אחריהם וע"י מ"ש לעיל בפרק הקודם משנה ב'. [אות פ] בתוי"ט ד"ה **הנמושות. כמו לא ימושו.** והרא"ש כתב דאזלי אתיגרא מתוך שהולכים כפופים ועיניהם מסתכלות למטה רואים כל מה שמוטל לפניהם בקרקע ואינם משאירים כלום עכ"ל. וא"כ גם להך מ"ד נמושות מלשון לא ימיש.

תוספות אנשי שם

פ"ח א תוי"ט ד"ה **בלקט ל' הרמב"ם כו'. אלא תעזוב אותם כו'.** דכיון פיום מוציא לי שהרכיב שני עניים המלוקים בטעמן והכלכותיהן דלרשן לתעזוב לרשין במולין גבי שלח היו שם עניים ואינו מחויב להניח פאה וה"ס של בעה"ב כתנותה כל השדה ומיבים במעשר ואם בא מהם אחר ולקטן גזל הוא ידיו. אבל הכא משפקרו העניים שכבר הניח לקט לעניים ומשום יאוש נגעו בה כמבואר בב"מ וא"כ הוי הפקר ופטורין מן המעשר ול"ע (ש"י). ד"ה **הנמושות וכו'.** ע' בתוי"ע ול"ע דבתענית מפ' רמ"י בפי' הרמ"ם ומקשי ליה לדידיה (להה"מ). בר"ב ד"ה **מאימתי כו'. נתייאשו כו'.** ע' תוי"ע וע' במהדורא שהוסיף בזה הלשון ומי דניחא כיון לתף אם יטלנו קטן אין זכותו זכות גמורה והוי גזל רק מפני ד"מ מ"ה במה שנטלו עשיר לא מיקרי גזלן. הא מ"מ לכאי פוסקים לדלרוב וחרבו י"ל זכייה מדאוריימא תף במציאה ס"ל דנהך קטנים יקנה מי"ל יד לזכות ומ"מ אין הפקרן הפקר. ובזה י"ל כמ"ש התוס' בב"ב. ואולם עיקר היסוד לא ניחא לי תף בקטנים דס"ל יד היינו לאם יטלו יכול לאחר לחטוף ממנו דלא זכה הקטן בהגבהה אבל מ"מ יש לקטן מלק בלקט שהוא שלהם ניחן ונאכול ס"ל היתף ילקוט העשיר ע"כ ועי' בצועז שות ס'. בא"ד **הפקר לבל.** ע' תוי"ע. ולפע"ד לק"מ דבעל השדה מעיקרא לאוסי מייתם. מדא שהרי הרמב"ם כ' בדין זה בה' יו"ד וכן בהי' יו"ד ופכ' י"ג כ' מתנות עניים שבשדה שאין העניים מקפידים עליהם ה"ה של בעל השדה עכ"ל והוא מהירושל' וע"כ ה"ט דבה' יו"ד ו"ל לחייבי לאחר שפקרו העניים מלחזור אחר מתנותיהם שהוא אחר שהפסיק בעל השדה ללקוט שדהו. בעל השדה מעיקרא לאוסי מיתם כי סבר שהעניים ילקוטהו לכן מותר לכ"ע ובהי"ג לחייבי שבעל השדה עודנו מלקט בשדהו אלא שהעניים אין מקפידין לכן כ' שהן של בעל השדה (רל"מ). ובפ' תה"ר מ' ע"פ ד' תמי"ט בב"מ פ"ג מ"ג לפי שבא בתירנו לפני יאוש וקי"ל יל"מ לא קנה ע"כ. פ"ה ע' בדבד"ז בביאורו לתר"מ שם ה"י ד"ה מאימתי כו' ונלקט שכ' ו"ל ומליצת דמתני' דלקתי מאימתי מותרין כל אדם משמע לאפי' עשירים שאינם בעלי השדה מותרין משום דהוו הפקר שהרי בעל השדה עוד אותם לעניים ולא נתו הוי הפקר. ואם קדם בעל השדה תחר שהלכו הנמושות ותחר מזכה לי שדי נראה דהוי אלו ואין תחרים יכולים לטלו תע"ג דתיתו עומד בלל שדהו ע"כ. ובד"ה מאימתי כו' בפרטו כ' ו"ל ומתוך לשון הירושלמי משמע שאין השדה תחר שהלכו הנמושות ותחר מזכה לי שדי נראה דהוי אלו ואין תחרים יכולים לטלו תע"ג דתיתו עומד בלל שדהו ע"כ. ובד"ה מאימתי כו' בפרטו כ' ו"ל ומתוך לשון הירושלמי משמע שאין מותר אע"ז אלא לבעל השדה דגרסינן התם מתנות עניים שבשדה שאין עניים מקפידין עליהן ה"ה של בעה"ב ע"כ ולפ"ז הא דתנן מותרין לכ"א לאו דוקא אלא לומר שמותרין לעשירים